

committere, aut avocare.» Vide quæ de synodalibus (Sess. XXIV, cap. 20 de Ref. in gen.) dicta sunt.

—Quid de causis exemptorum Trid. Synodus?

R. «In exemptorum causis Constitutio Innocentii IV, quæ incipit: *Volentes*, in generali Concilio Lugdunensi edita, servetur; quam eadem sacrosancta Synodus innovandam censuit, et innovat.» (Sess. VII, cap. 14).

—Quid in hac Constitutione?

R. *Volentes* libertatem (quam nonnullis apostolica Sedes privilegio exemptionis indulsit) sic integram observari, ut et illam alii non infringant, et ipsi ejus limites non excedant, declaratione irrefragabili definimus, quod quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti, sive contractus, aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possunt coram locorum ordinariis conveniri, et illi quoad hoc suam in ipsos jurisdictionem (prout jus exigit) exercere.

—Quid de causis miserabilium personarum Tridentini Synodus?

R. Hæc jam exceptæ et speciales erant jure Decretalium. Trid. insuper sic ait: «Non liceat quoque conservatoribus judicibus ullum habere tribunal erectum. In causis vero mercedum aut miserabilium personarum, hujus sanctæ Synodi super hoc decretum in suo robore permaneat.» (Sess. XIV, cap. 5).

—Quid confirmatur his vobis?

R. Regula superius citata, et alia decisio S. Syn. in sess. VII, cap. 14, quæ sic se habet: «Addendo insuper, quod in civilibus causis mercedum, et miserabilium personarum, clerici sæculares, aut regulares, extra monasterium degentes, quomodolibet exempti, etiam si certum judicem a Sede Apostolica deputatum in partibus habeant in aliis vero si ipsum judicem non habuerint coram locorum ordinariis, tamquam in hoc ab ipsa Sede delegatis, conveniri, et jure medio ad solvendum debitum cogi, et compelli possint: privilegiis, exemptionibus, conservatorum deputationibus, et eorum inhibitionibus adversus præmissa nequam valituris.»

LECTIO CII.

DE FORO COMPETENTI (1).

—Quot sunt sensus verbi hujus *competentia*?

R. Duo: unus ratione jurisdictionis, alius ratione oppositionis. Dicitur *competentia* jurisdictionis facultas aliquid legitime faciendi. Dicitur etiam *competentia* (saltem in Hispania) conflictus inter duas potestates: unde prima est affirmatio, secunda vero negatio jurisdictionis.

—Quænam sunt regulæ ad forum competens agnoscendum?

R. 1.º Actor sequitur forum rei.

2.º In gravioribus criminibus quæ capite plectuntur, si probentur, vel publicum ordinem gravissima labefactare possunt, non datur forum.

3.º Reus citatus legitime ad iudicium tenetur respondere iudici nisi de incompetencia constet.

4.º Citatus a iudice incompetenti respondet eum recusando vel inhibitionem petendo.

5.º Quærela incompetentiæ a iudice denegata a superiore iudicatur.

6. In conflictu duarum jurisdictionum superior mutus litem inter iudices oppositos dirimit.

—Quid hac de re Tridentinum Concilium?

R. Nihil in *competentiæ* materia novum addidit, relicto in suo vigore quæ jure communi seu Decretalium sancita erant.

—Ubi hac de re?

R. In Sess. XXIV, cap. 20, ubi ratio tractandi causas ad forum ecclesiasticum pertinentes præscribitur.

—Quid ergo in genere disposuit?

R. «Causæ omnes, ad Forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in primo instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, atque

(1) Vide supra lectionem LXIX, fol. 338, de privilegio fori seu immunitate personali.

omnino, saltem infra biennium a die motæ litis, terminentur.» (Sess. XXIV, cap. 20.)

—Si iudex per biennium causam non finiverit amittit competentiam?

R. Af. «Alioquin post id spatium, liberum sit partibus, vel alteri illarum, iudices superiores, alias tamen competentes, adire.» (Ib.)

—Quid facere debent novi competentes iudices?

R. «Causam in eo statu, quo fuerit, assumant, et quamprimum terminari curent, nec antea aliis committantur, nec avocentur; neque appellationes, ab eisdem interpositæ, per superiores quoscumque recipiantur; eorumve commissio aut inhibitiō fiat, nisi a definitiva, vel a definitiva vim habente, et cujus gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat.» (Ib.)

—Excipiuntur aliquæ causæ ab his regulis?

R. Af. Et vide quæ supra præcedenti lectione dicta sunt fol. 493 de causis a S. Sede reservatis. «Ab his excipiuntur,» etc.

—Si ergo Tridentinum competentiam materiam fere intactam reliquit ubi eam studere licebit?

R. In iure communi, et titulo de foro competenti ex libro 2.º Decretalium, cujus cap. 1, affert Canonem Calched. Concilii, quo iudicium apud arbitros commendat his verbis. «Si quis Clericus adversus Clericum habet negotium non deserat Episcopum proprium, sed prius apud ipsum actio ventiletur, vel certe consilio ejusdem apud alios quos utraque pars voluerit, iudicium obtinebunt.»

—Quibus de causis forum sortitur, seu iudex fit competens?

R. Ratione domicilii, ratione delicti, contratus et rei sitæ, ut patet ex capite *Licet* 20, quidem has quatuor adhibet.

—Sunt alii casus competentiam?

R. Af. Ex praxi citantur sequentes.

1.º Continentia causæ. 2.º Tertia in lite et contraria gestio quæ hispanice dicitur *terceria*. 3.º Summissio partis. 4.º Responso partis non recusantis.

—Ratio originis seu nativitatis attendenda est ad competentiam?

R. N. Quamvis ad ordinationem sequatur ante omnia ratio hæc, ut Episcopus competens sit ad ordinandum: attamen in forensibus vix attenditur nisi in casibus dubiæ jurisdictionis.

—Clericus absens respondet extra territorium ubi delictum perpetravit iudici citanti?

R. N. Axioma enim juris ait—Extra territorium jus dicenti non paratur impune.

—Sunt alii etiam competentiam casus?

R. Sunt etiam:

1.º Competentia inter inferiorem et superiorem volentem noscere omisso medio.

1.º Inter duos iudices ecclesiasticos in diverso territorio intra diocesim.

3.º Inter duos iudices ecclesiasticos extra diocesim.

4.º Inter jurisdictionem ordinariam et exemptam.

5.º Inter iudicem ecclesiasticum et sæcularem.

Si iudex civilis noscat in spiritualibus dicitur *recurso de queja*, id est mera querela, vel querimonia. Si iudex ecclesiasticus noscat in prophanis dicitur *recurso de fuerza* de quibus infra speciali lectione dicetur.

—Quis cognoscit in harum competentiarum solutione?

R. Ex iure civili cognoscunt Curie civiles (*Audiencias*). Ex iure canonico deberet cognoscere Rom. Pont.

—Quid posterioribus legibus jussum est?

R. 1.º Ut clerici actibus conciliationis intersint, quæ quidem si inter clericum et laicum et de temporalibus agatur tolerabilis foret, secus in aliis (1).

2.º In locationibus domuum seu habitationum (*inquilinatos*) (2).

3.º Ad testimonia seu declarationes præstandas, seu ferendas in causis criminalibus (3).

(1) Art. 21 al 30 del Reglamento provisional y 201 de la Ley del Enjuiciamiento civil. Hodie jam non est iudicium sed mera *consiliacionis gestio* (*acto de consiliacion*).

(2) Reales órdenes de 23 de Junio y 29 de Julio de 1815, y 10 de Octubre de 1817.

(3) Todos sin distincion alguna están obligados en cuanto la

4.º In possessoriis et in interdictis; quod quidem cum de beneficiorum ecclesiasticorum possessione agitur male fertur (1).

Has autem omnes et singillatim explicare, et juxta juris canonici ac sanæ criticæ regulas exarare, longum et a re nostra valde absonum foret.

—Quinam sunt ex Partitarum legibus casus in quibus non datur forum?

R. 1.º In causis feudalibus: verum hæc jam hodie non agnoscuntur.

2.º Cum clericus laicum pro temporali demandat.

3.º Si ex consequentiis suarum actionum clericus ex reconventionem coram hoc iudice demandetur.

4.º In actionibus testamentariis, hæreditatis, legati, inventarii et partitionis hæreditatis, vel expilatæ hæreditatis.

5.º Ex actione reali empti venditi sive mobile sive immobile venditum sit, et proinde etiam in casu evictionis vel sanationis, quam hispanicæ dicimus *saneamiento* (2).

—Quibus in casibus clericus forum amittit criminis causa ex Partitarum doctrina?

R. 1.º In falsificatione Bullæ seu privilegii Apostolici, seu Regalis.

2.º Si Episcopum contemnit, vel illi insidias parat.

ley no les exime, á ayudar á las autoridades cuando sean interpe-
lados por ellas para el descubrimiento, persecucion y arresto de
los delinquentes.

Art. 2.º Toda persona, de cualquier clase, fuero ó condicion
que sea, cuando tenga que declarar en una causa criminal, está
obligada á comparecer para este efecto ante el juez que cono-
zca en ella, sin necesidad de previo permiso del jefe ó superior
respectivo. Igual autoridad tendrá para este fin el juez ordinario
respecto á las personas eclesiásticas y militares que los jueces mi-
litares y eclesiásticos respecto á los de los otros fueros...

Art. 3.º Toda persona en estos casos, cualquiera que sea su
clase, debe dar su testimonio, no por certificacion ó informe sino
por declaracion bajo juramento en forma, que deberá prestar segun
su estado respectivo ante el juez de la causa ó el autorizado por
este. (Ley de 3 de Octubre de 1820 restablecida en 1836).

(1) Art. 692. «El conocimiento de los interdictos corresponde
esclusivamente á la jurisdiccion ordinaria, cualquiera que sea el
fuero del demandante.

(2) Ley 57, tit. 6.º, partida 1.ª.

3.º Si in hæresim relabatur (1).

Hæc vero hodie parum intersunt:

—Quanam sunt causæ ut forum amittatur ex legibus Recopilatis?

R. 1.º Clericus ante acceptionem hæreditatis laicalis tenetur ostendere testamentum judici sæculari coram propinquis defuncti (2).

2.º In causis nullitatis testamenti (3).

3.º In solutione jurium feudalium (4) perdatque ea clericus si sæcularem judicem recusare velit.

4.º In locatione vectigalium vel publicorum reddituum (5).

5.º In causis novalium decimarum (6). Hæc vero jam obsoletæ sunt.

LECTIO CIII.

DE PROCESSU CANONICO CIVILI, SEU DE CAUSIS CIVILIBUS ECCLESIASTICI FORI.

—Quanam causæ dicuntur civiles?

R. In exercitio judicialis Ecclesiæ potestatis, dicitur aliqua causa seu processus *civilis* prout opponitur causæ *criminali*. Inde est quod res ad rempublicam pertinentes quamvis vulgariter dicantur *civiles* in jure canonico sæculares seu profanæ appellari potius debeant.

(1) Ley 60 del mismo título.

(2) Ley 6.ª, tit. 18, libro 10. «Mandamos que si el lego ficiere heredero al clérigo, que sea tenuto el tal clérigo heredero de enseñar el testamento ante nuestro juez seglar.» (Ley del Ordenamiento Real).

(3) Ley 16, tit. 20, libro 10. «No permitiese en adelante que los tribunales eclesiásticos tomasen semejantes conocimientos de nulidades de testamentos, inventarios, secuestros y administracion de bienes en iguales juicios reales en que todos son actores (1781).

(4) Servicios de lanzas y otros por donaciones reales: Ley 1.ª tit. 10 del libro 1.º.

(5) Ley 2.ª, tit. 10, lib. 1.º.

(6) Leyes 7 y 10, tit. 6, lib. 1.º de la Noviss. Recop.

—Concilium Tridentinum induxit novum procedendi modum in civilibus?

R. N. Sed antiquum reformavit, diminuto litium tractandarum tempore, prohibensque has causas ante alios quam ordinarios tractari, ut dicemus modo.

—Quænam sunt ergo negotia quæ ut plurimum hac civili forma tractantur?

R. Præsertim causæ decimales, beneficiales et etiam aliquæ matrimoniales: causæ capellaniarum, juris patronatus controversiæ, et plures aliæ gubernativæ, in quibus partium contentio oritur. Denique causæ in quibus laicus clericum vel clericus clericum ex actione personali convenire potest.

—Quænam sunt iudicii partes?

R. Libelli oblatio, quæ in criminalibus querella dicitur (*querella*) in civilibus *demanda*.

2.º In jus vocatio seu demandati citatio, quæ in ecclesiastico foro non distinguntur.

3.º Rei comparitio ipsique notificatio libelli.

4.º Litis a reo contestatio, seu evasiva seu negativa, a qua vera lis oritur.

5.º Duplices et triplices contestationes in scriptis, si petantur et necessariæ censeantur.

6.º Probationes si petantur, et necessariæ quoque habeantur, in casu quo non de jure sed de facto agatur.

7.º Probationum crisis.

8.º Citatio partium ad audiendam sententiam.

9.º Sententiæ gravis pronuntiatio.

10. Sententiæ notificatio.

11. Ipsius appellatio, voce vel scripto, si non consentiatur.

12. Apostolorum traditio.

—Hæc omnes processus partes essentielles sunt?

R. N. Sunt essentielles libelli oblatio, citatio, litis contestatio, citatio pro audienda sententia, sententiæ pronuntiatio, illiusque notificatio.

—Præter duodecim assignatas iudicii partes possunt esse etiam aliquæ aliæ?

R. Af. Rei contumacia, et nominatio procuratoris advocatice ex officio.

2.º Judicis recusatio.

3.º Exceptiones dilatoriæ et perentoriæ.

4.º Appellationes a sententia interlocutoria.

5.º Harum denegatio vel admissio, in uno vel in utroque effectu.

6.º Interrogationum oblatio, quæ si in thesis forma concreta adducuntur *positiones* audiunt.

Sed hæc non Tridentini juris sunt, sed a Decretalium decessionibus pendent, unde nostri instituti eas exarare non est.

—Quid ergo speciatim de his S. Synodus decrevit?

R. 1.º Modum agendi contra contumaces.

2.º Circa litis contestationem.

3.º Circa litium durationem.

4.º Erga sententias et earum appellationes.

—Debet iudex ecclesiasticus statim contra contumaces interposita censurarum vi procedere?

R. Neg. «In causis vero judicialibus mandatur omnibus iudicibus ecclesiasticis, cujuscumque dignitatis existant, ut quandocumque executio realis vel personalis in qualibet parte iudicii propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in procedendo quam definiendo, a censuris ecclesiasticis, seu interdicto.» (Sess. XXV, cap. 3). Mt.

—Quid contra contumaces Trid. Concil. iudicibus ecclesiasticis imponit?

R. «Liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus, ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscumque, etiam laicos, per multas pecuniarias, quæ locis piis, ibi existentibus, eo ipso quod exactæ fuerint, assignentur; seu per captionem pignorum, personarumque distractionem, per suos proprios aut alienos executores faciendam; sive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, et causas definire.» (Ib.)

—«Quod si executio realis vel personalis adversus reos hac ratione fieri non poterit; sitque erga iudicem contumacia?»

R. «Tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio suo, præter alias pœnas ferire poterit.» (Ib.) Mt.